

15-16 Haziran'ın ışığında sınıf mücadeleciler sendikacılık

Levent Dölek

60'lı yıllarda Türkiye işçi sınıfı ülkenin sosyal ve siyasal hayatına görkemli bir giriş yapmıştır. 1961 Saraçhane mitinginde kendini göstermiş, 1963'te Kavel'de grev hakkını fiili grevle kazanmıştır. Grevlerle direnişlerle büyüyen mücadele içinde, 1967'de DİSK kurulmuştur. Derby işgali, Kavel'in yolundan giderek, sendika seçme hakkını fiili mücadeleyle kazanmıştır. Fabrikaya sandık konarak işçilerin oylarıyla sendikalarını seçtiği referandum uygulamasını tüm işçi hareketinin gündemine sokmuştur. İşçi hareketi zincirlerini bir bir kırarak 1970'e gelirken burjuvazi karşı taarruza geçmiştir. Hedef, DİSK'in "çanına ot tıkamak"tır. Burjuvazi bu amaç uğruna yekvücut olmuştur. DİSK'i bitirecek ve Türk-İş'i tekel haline getirecek yasa taslağını birlikte hazırlayan Demirel'in Adalet Partisi ile İnönü ve Ecevit'in CHP'si, işçi sınıfına karşı aynı cephededir. 15-16 Haziran, sermayenin sınıf taarruzuna işçi sınıfının ayaklanarak verdiği bir cevaptır. 15-16 Haziran, burjuvazi ile işçi sınıfının bir bütün olarak karşı karşıya geldiği ve boy ölçüştüğü bir savaş meydanıdır adeta.

15-16 Haziran ne sadece bu iki güne ne de sadece meclise sunulan tasarının içeriğine bakarak anlaşılabilir. 15-16 Haziran, öncesi ve sonrasıyla döneme damgasını vuran ve derinlemesine incelenmesi gereken bir dönüm noktasıdır. Bununla birlikte, tamamı DİSK üyesi olmayan, pek çoğu Türk-İş'li olan yüz binlerce işçinin sadece dar anlamda bakıldığında DİSK'e sahip çıkmak için ayaklanmış olması üzerinde özellikle durmaya değerdir. Uğruna yüz binlerin ayaklandığı, bedel ödemeyi göze aldığı, kendi kaderini onun kaderiyle bir gördüğü bir sendika bugün hayal gibidir.

Ancak böyle bir sendika hayal de efsane de değildir. İşçi sınıfımızın tarihinde vardır. Bugün nasıl bir sendika, nasıl bir sendikal politika sorusunu soranlar için, 15-16 Haziran 1970'in DİSK'i çok önemli bir kerteriz noktası sunmaktadır.

DİSK'in, kuruluş yılları itibariyle, yapısı, kadroları, ideolojisi ve sınıf siyasetiyle mükemmel bir model sunduğunu iddia etmiyoruz. Niyetimiz, DİSK'in tarihini mercek altına almak, kuruluş yıllarındaki DİSK'i ince bir analize tabi tutmak değildir. Bu yazının amacı, bugünün koşullarında, işçi sınıfının ihtiyaç duyduğu sendikal mücadele prensiplerini ortaya koymaktır.¹ 15-16 Haziran'ın DİSK'i, bize bu amacımız doğrultusunda önemli veriler sunmaktadır. Her işçi mitinginde, her kongrede, her konferansta "biz Kavellerden, 15-16 Haziranlardan geliyoruz" diyen sendikacıların nutuklarını dinleyen işçiler için bu örnekler, geçmiş ve bir daha gelmeyecek olan güzel anıların ötesine geçmelidir. Çünkü o dönemin mücadelesinde, bugünün mücadelelerine ve ihtiyaçlarına ışık tutacak pek çok ders mevcuttur.

Sendikacılık anlayışları ve maddi çıkarlar

Farklı sendikacılık anlayış ve pratiklerinin arka planında, esas olarak, farklı fikirler değil, farklı çıkarlar yatmaktadır. Sermayenin sendikalardan beklentisi, işçi sınıfını kontrol altında tutmaları, yer yer sermayeye iştirilmiş insan kaynakları departmanları gibi çalışırken, yer yer sınıfta biriken öfke buharını boşaltacak bir düdüklü tencere işlevi görmeleridir. İşçilerin sendikalardan beklentisi ise ekonomik ve sosyal haklarını her düzeyde savunup geliştirmeleridir. Sendika bürokratları işçi sınıfının içinden çıkarlar ama zaman içinde hem işçi sınıfının yaşam şartlarından koparlar hem de asla bırakmak istemedikleri maddi ayrıcalıklar edinmeye başlarlar. Hem içinden çıktıkları işçi sınıfının, hem de gelirleriyle, takım elbiseleri ve kravatlarıyla, lüks arabalarıyla giderek yaklaştıkları burjuvazinin baskısı altında iş görürler. Bürokrasinin maddi çıkarı, her iki tarafı da memnun ederek maddi ayrıcalıklarını sürdürmek, mümkünse geliştirmektir.

Sınıf sendikacılığı ise en genel anlamıyla, işçi sınıfının çıkar ve isteklerini, sendikalara hâkim kılmak ve sendikaları sermayeye karşı (sendikal ve siyasal düzeyde) işçi sınıfının mücadele mevzilerine dönüştürmektir. Bu mücadele bir süreçtir. Sınıf sendikacılığını tüzük maddeleri hâline getirip bir sendikaya kabul ettirmekle bu işin başarılması mümkün değildir. Sınıf sendikacılığı mücadelenin sürekliliği içerisinde anlam kazanabilir ve işlev görebilir. Söz gelimi, 60'lı yıllarda sınıf sendikacılığının pek çok örneğini sergilemiş olan DİSK'in adını taşıyor olmak, sınıf sendikacılığı yapmak anlamına gelmez. Aynı şekilde devletin yasaklarına ve baskılarına rağmen, 1961'de Saraçhane'de yüz bin işçiyi toplayarak sınıfın taleplerini yükseltenler ve 1963'te Kavel'de yasadışı ama fiili ve meşru bir grevle grev hakkını kazananlar sınıf sendikacılığını inşa ediyorlardı ama ortada henüz DİSK yoktu.

Türkiye işçi sınıfı, bir sınıf sendikasının kurulmasından sonra sınıf sendikacılığı ile tanışmış değildir. Aksine, sınıf sendikacılığı anlayışı, karşıtı ile mücadele içinde gelişmiş ve şekillenmiştir. Sınıf sendikacılığı prensiplerinin hayata geçirildiği sen-

1 Bu yazıda tartışılacak sendikal mücadele perspektifleri yasal mevzuatın farklılığının yanı sıra mücadele dinamikleri ve sendikal yapı açısından da ayrı ve ayrıntılı şekilde ele alınması gereken kamu emekçileri sendikalarını kapsamamaktadır.

dikal yapılar bu mücadelenin bir sonucu olarak kurulmuştur. Dolayısıyla bugünün sınıf sendikacılığı prensipleri de onun karşısı olan anlayış ve pratikleriyle mücadele içinde anlaşılacak durumundadır.

DİSK hangi sendikal anlayış ve pratiğe karşı mücadele içinde kuruldu?

Toplu sözleşme hakkı olmadan sendika hakkından, grev hakkı olmadan da toplu sözleşme hakkından bahsetmek mümkün değildir. Türkiye’de sendikaların yasal statüsü kavuşması 1947’de çıkan 5018 sayılı Sendikalar Yasası ile olmuşsa da toplu sözleşme hakkı birçok kısıtlayıcı madde ile fiilen uygulanamaz hâle getirilmişti. En önemlisi de işçilerin patronları masaya oturmaya ve toplu sözleşmeyi imzalamaya zorlayacak tek gücü olan grev tamamen yasaklanmışti. Patronlar ise işçi mücadelelerine karşı ekonomik kriz bahanesiyle toplu işten çıkarmalara girişerek, fiili lokavt uygulayarak sınıf mücadelesi yürütmekteydiler. 1952’de kurulan Türk-İş, sınıf mücadelesinde işçilerin haklarını genişletici fiili mücadeleler örgütlemek yerine işçi sınıfını kontrol altında tutmaya yönelik bir örgütlenme olarak biçimlendi. Zaten esas olarak KİT’lerde ve devlet himayesinde örgütlenmişti ve dolayısıyla yine devlet himayesinde serpilip büyüyen özel sektörün çıkarlarına dokunmamaya özen gösteriyordu. İşte bu Türk-İş bünyesinde doğrudan ABD’den alınan parasal yardımlar ve eğitim faaliyetleri ile sendikacı kadrolar yetiştirilmeye başlandı.

27 Mayıs 1960 darbesinin ardından getirilen 1961 Anayasası sendika kurma hakkının yanı sıra toplu sözleşme ve grev hakkını da içeriyordu. Ancak grev hakkının kullanılması ve istisnaları kanunla düzenlenir denmişti. İlgili kanun bir türlü yapılmıyor ve işçi hareketi toplu sözleşme ve grev hakkını almak için, önce Saraçhane mitinginde yüz bin kişiyle meydana çıkıyor, ardından Kavel fabrikasındaki fiili grev ile üretimden gelen gücünü kullanarak grev hakkının yasal hâle gelmesini sağlıyordu. Hem Saraçhane mitingi (1961) hem de Kavel grevi (1963) Türk-İş yönetimine rağmen gerçekleşmiş, Saraçhane’de İstanbul İşçi Sendikaları Birliği, Kavel’de de yine bu birliğin içinde olan Maden-İş Sendikası çatısı altındaki sınıf mücadeleciler işçi ve sendikacıların inisiyatifi öne çıkmıştır. Amerikan eğitilmiş Türk-İş bürokratlarına kalsa, devlet ve hükümetle pazarlıklar yapılarak işçileri teskin edecek, patronların işini görececek bir orta yol bulunacaktı. Devletten, hükümetten ve emperyalizmden bağımsız olamayan Türk-İş, işçi sınıfının önünde bir engel olarak yükselirken, işçi sınıfı kendi yolunu kendisi açmak zorundaydı. İşçi sınıfı bağımsızlığını önce siyasal alanda ilân etti. En önce Türkiye İşçi Partisi (TİP) kuruldu. TİP’i kuran sendikacılar, mücadeleciler yönü öne çıkan İstanbul İşçi Sendikaları Birliği ile Maden-İş ve Lastik-İş sendikaları içinde yer alıyordu. 1965 Zonguldak Kozlu maden işçilerinin direnişi ve 1966 Paşabahçe grevi Türk-İş’in sınıf mücadelesine karşı olan rolünü iyice açığa çıkarmıştır. Grevci maden işçilerinin üzerinden jetler uçurulmuş ve jandarmanın ateş açması sonucu iki işçi ölmüştür. Türk-İş tüm bunlara tepki gösteren TİP’li sendikacıları, işçiyi askere karşı kışkırtmakla suçlamıştır. Türk-İş’in Paşabahçe grevine cevabı ise bu grevi yürüten Kristal-İş ile grevi destekleyen Petrol-İş, Lastik-İş, Maden-İş ve Basın-İş sendikalarına geçici ihraç cezası vermek olmuştur. Bu sendikaların birkaçı daha sonra DİSK’i kuracak olan sendikalardır.

ABD sponsorluğundaki sınıf işbirlikçi sendikacılığa karşı kurulan DİSK, tüzüğünde ve kuruluş bildirgesinde açık bir anti-empyralist ve anti-kapitalist tutumu ortaya koyar. Ancak işçi sınıfının DİSK'e büyük teveccühünün esas sebebi, bu tüzük maddeleri değil, pratik mücadelenin getirdiği somut sonuçlardır. ABD'nin Türk sendikacılığına ilişkin müdahalesi iki noktada odaklanmaktadır. Bunlardan ilki sendikal harekete komünistlerin sızmasını engellemek ve sendikalarda anti-komünizmi ve Amerikan hayranlığını hâkim kılmaktır. Diğeri ise sendikal mücadeleyi siyasetten kopararak ekonomik alanla sınırlandırmaktır. Ancak, ABD'nin isteklerinin tam tersine, TİP ile birlikte hem anti-empyralist hem de sosyalist bir yönelişi olan DİSK, kuruluşunun ardından ekonomik mücadelede de Türk-İş'i sollayıp geçmişti. Sınıf işbirliği ve uzlaşma ile elde edilen toplu sözleşmelerin karşısında, grev silahını kullanan ya da grev tehdidiyle patronları uzlaşmaya zorlayan DİSK'liler çok daha yüksek ücretler ve sosyal haklar almaktaydı.

15-16 Haziran'da "çanına ot tıkanmak" istenen DİSK sadece "solcu" bir sendikadan ibaret olsaydı, işçi sınıfının aynı tepkiyi vermesi mümkün olmazdı. DİSK'in adı "devrimci" idi. Sendikacılık ilkesi "devrimci sendikacılık"tı. Ancak üyelerinin sadece küçük bir azınlığının gerçekten devrimci olduğu söylenebilirdi. Buna karşılık her siyasi görüşten DİSK'lilerin yanı sıra Türk-İş'li işçiler de 15-16 Haziran'da DİSK için ayaklandılar. Çünkü o işçiler, yanı başlarında DİSK'te örgütlü fabrikanın patron üzerindeki tehdidi olmasa, sözleşmelerinde o gün aldıklarının çok daha gerisinde ücret ve sosyal haklarla çalışacaklarının bilincindeydiler. DİSK'liler haklı ve meşru mücadeleleriyle Türk-İş'li işçiler üzerinde ayrıca moral bir etkiye de sahiptiler. Kozlu'da jandarma kurşunuyla can veren işçilerin kurduğu sendikanın işçileri, o işçileri provokatörlükle suçlayan Türk-İş'in üyesi işçilerle dört yıl sonra tankların üzerine çıkıyor, jandarma barikatlarını aşıyor, bu sefer birlikte can veriyor, bedeller ödüyor ve sonunda DİSK'in çanına ot tıkamaya çalışanların çıkarttığı yasanın Anayasa Mahkemesi'nden dönmesini sağlıyorlardı.

Bugün sınıf mücadeleciler sendikacılık hangi anlayış ve pratiklere karşı mücadele etmelidir?

Türk-İş bürokrasisi, tarihsel olarak temsil ettiği sınıf işbirlikçi sendikal anlayışı ve pratiği sürdürmektedir. Türk-İş bürokrasisinin uzlaşmacılığı 90'ların sonunda yoğunlaşan ve 2000'li yıllarda zirve yapan özelleştirme saldırısına işçi sınıfının direncini zayıflatarak geçit vermiştir. KİT'ler birer birer kapanırken Türk-İş içindeki özel sektör ağırlığı da artmıştır. Öte yandan devlet himayesindeki sendika özelliği, biçim değiştirerek sürmüştür. Son dönemde Türk-İş bürokrasisinin konfederasyon yönetimini elinde tutan grubu, Türk-İş'in AKP iktidarına karşı bırakın bağımsızlığını, özerkliğini dahi yitirmesine neden olmuştur. Türk-İş, bu yönüyle, Milli Selamet Partisi ve Refah Partisi'nin işçi kolu olarak doğan ve bu hareketin bölünmesinin ardından yola AKP ile devam eden, nihayet bugün AKP'nin organik uzantısı olarak hareket eden Hak-İş'le aynılaştan görüşler ve pratikler sergilemektedir.² Öte

2 Türk-İş ve Hak-İş'in rolü 12 Eylül askeri diktatörlüğünün sendikal alanda 60'lı ve 70'li yılların sınıfsal intikamını almak üzere inşa ettiği yeni düzen bağlamında anlaşılmalıdır. Bu olguyu özel-

yandan, bu gerçeklik, Türk-İş tabanındaki, hatta Hak-İş tabanındaki sınıf mücadeleciler unsur ve dinamikleri görmeyi engellememelidir. Bu dinamikler vardır ve var olmaya devam edecektir. Türk-İş bürokrasisi ne kadar işbirlikçi olursa olsun, sendikalar, şubeler, temsilcilikler düzeyinde mücadeleciler eğilimleri varlığını sürdürmektedir. Özel sektörde örgütlenmek zorunda olan Türk-İş'te her bir sendikalaşma çabası patronların baskısı karşısında ister istemez işçi direnişlerini gündeme getirmektedir. Bu direnişler mücadeleciler eğilimlere hayat veren birer oksijen kaynağı gibidir.

Bir dönem Türk-İş muhalefeti oluşturmuş Sendikal Güç Birliği iktidarın bizzat dâhil olduğu operasyonlarla parçalanmış, bu muhalefetin içindeki sendikaların bir kısmı ya tamamen ele geçirilmiş ya da büyük ölçüde zayıflatılmıştır. Yine de sınıf mücadelesinin en işbirlikçi yönetim altında dahi filizlenmesi engellenememiştir. Sendikal Güç Birliği dağıldıktan sonra, 2015'te Türk-İş'in işbirlikçi yapısının ana direğini oluşturmuş Türk Metal'e karşı fiili grevler ve fabrika işgalleriyle kendi tabanından yükselen isyan bunun en büyük kanıtıdır. Bugün Türk Metal'in kırdığı değil, yaptığı/yapmak zorunda kaldığı fabrika işgallerinden bahsedebiliyorsak bunu bürokratların başına taş düşmesine değil, işçilerin bürokratları titreten mücadelesine borçluyuz. Petrol-İş'te yaşanan değişim rüzgârları, Tek Gıda-İş'ten Tümtis'e, Deriteks'ten Teksif'e, Türkiye'nin dört bir yanında farklı zamanlarda kurulan, irili ufaklı direniş çadırları asla küçümsenmemeli. Bugün siyasi iktidarlar ve burjuvazi, örneğin kıdem tazminatı konusunda Türk-İş bürokrasisini ikna etmekte zorlanmayacaktır. Ancak, kıdem tazminatı, kongre kararlarında da görüldüğü üzere, Türk-İş için dahi hala bir kırmızı çizgi hüviyetindedir ve genel grev sebebidir. Bu da bürokrasinin tüm işbirlikçi karakterine rağmen güçlü bir taban basıncı altında olduğunu göstermektedir. 15-16 Haziran'ın deneyiminden bugüne bakmak her mücadelede geleceğin nüvesini görmek demektir.

Ancak, konu 15-16 Haziran olunca, odak noktası da, ister istemez, DİSK olmak durumundadır. Bugün "biz 15-16 Haziranlardan geliyoruz" diyenin dediğinin hakkını vermesi için sınıf işbirliğine karşı sınıf mücadelesini savunması, anti-emperyalist olması, burjuva partilerinin tamamına karşı ve onlardan bağımsız olması (DİSK'in çanına ot tıkama sevdasında AP ve CHP ortaklığı) şarttır. Peki, dün Türk-İş'in aldığı Amerikan yardımını yerin dibine sokan DİSK'in bugün Avrupa emperyalizminin, hususi olarak da Alman emperyalizminin sendikal hareket üzerindeki hegemonya aracı olan Ebert Vakfı'nın³ sponsorluğu olmadan tek bir etkinlik dahi düzenlemiyor oluşuna ne demelidir? Avrupa Birliği'nin 3,5 milyon Avroluk hibesiyle finanse ettiği "birlikte varız" başlıklı sosyal diyalogun geliştirilmesi projesinde, sınıf işbirliğine karşı mücadele içinde kurulmuş DİSK'in, patron örgütleriyle ve

likle metal sektörüne odaklanarak ve metal işçilerinin 12 Eylül'ün kurduğu sendikal düzene karşı mücadele örnekleri ile şu yazımızda ele almıştık: "Metal İşçilerinin Ekmek ve Hürriyet Mücadelesi", *Devrimci Marksizm*, sayı 41-42, Kış-Bahar, 2020.

3 Bu vakıf Alman Sosyal Demokrasisi'nin sağ kanadının tarihsel lideri Friedrich Ebert'in adıyla kurulmuştur. Ebert 1918 Alman devrimine ihanet etmiştir ve Berlin'deki devrimci ayaklanmayı ezmek üzerine gerici ve milliyetçi paramilitler güçleri görevlendiren kişi olarak Almanya ve uluslararası işçi hareketinin iki büyük devrimci lideri Rosa Lüksemburg ve Karl Liebknecht'in bilfiil katilidir.

AKP iktidarıyla birlikte ne işi vardır? “Sosyal diyalog”, sınıf işbirlikçiliğinin Avrupalı adıdır. Daha ileri gidelim. Amerikan sendikacılığının 65 sene önce Türk-İş’e dayattığı sendikacılık anlayışının AB markalı yeni sürümüdür. 15-16 Haziran’dan gelen bir DİSK, sosyal diyalogcu olamaz! Sermaye sınıfının örgütleriyle ve sermayenin iktidarıyla ve AB emperyalizmi ile birlikte var olamaz! Böyle bir birlikteliğin olduğu yerde, DİSK’in sadece adı olur, 15-16 Haziranlardan, Kavellerden gelen DİSK yok olmuş demektir.

Ayrıca DİSK’in tabandan yükselen bir hareketin üzerine inşa edildiğini unutmamalıyız. 15-16 Haziran’da da tabandan yükselen işçi iradesinin, mücadeleyi DİSK yönetiminin çizdiği sınırların ötesine taşımış olduğunu, 15-16 Haziran’ın ardından, sıkıyönetimin ilân edildiği geceden sonra 17 Haziran’da da eylemlerin sürdüğünü ve sonrasındaki bir hafta boyunca üretime başlamayan onlarca fabrikanın bulunduğunu, tüm bunlarda fabrika komiteleri ve işyeri temsilciliklerinin inisiyatifinin belirleyici olduğunu özellikle vurgulamalıyız. Yani bugün 15-16 Haziran’ın geleneğini sürdürdüğünü iddia etmek, her şeyden önde tabanda sınıf mücadelecisi inisiyatifi canlandırmak için mücadele etmeyi gerektirmektedir. Bu açıdan, DİSK yöneticilerinin bugünkü pratiklerine bakıldığında, kürsülerden yaptıkları “15-16 Haziran” güzellemelerinin iyice güllünç olduğunu söylemek gerekir.

Örneğin, MESS grup sözleşmelerinde, gece yarısı MESS genel merkezine gidip sözleşmeyi imzalamaya taahhüdünde bulunan sendika yöneticilerine rağmen, greve devam inisiyatifini gösteren, bu iradeyi Birleşik Metal-İş sendikasının temsilciler kurulunda sendikanın kararı haline getiren tabandaki işçiler, işyeri temsilcileri ve şube yöneticileri, işte 15-16 Haziranlardan gelenler onlardır. Bu iradenin geldiği şubeyi bölen, yöneticilerine disiplin soruşturması açan, Ankara’ya gidip Türk Metal’le aynı sözleşmeye imza atıp, işçileri grev yasağı ile tehdit eden AKP’nin Çalışma Bakanı’na hususi teşekkürlerini iletenler ise bu gelenekten kafa olarak, ruh olarak ve pratik olarak çoktan kopmuşlardır.

CHP'nin işine gelmediği için demiryolcuların grevini itibarsızlaştırmaya çalışan, CHP'li belediyede direniş yapan işçiler yerine CHP'li belediye başkanlarını ziyaret eden, neredeyse bir teamül olarak emekli olmadan önce mutlaka CHP milletvekili olan DİSK başkanları, İnönü'ye ve onun Çalışma Bakanı Ecevit'e rest çekerek mitingler, grevler yapan, Türkiye İşçi Partisi'ni kuran sendikacıların geleneğinden mi geliyor gerçekten?

Örnekler çoğaltılabilir. Vardığımız sonuç bellidir. Bugün eğer 15-16 Haziran'ın temsil ettiği geleneğin doğrultusunda bir sınıf mücadeleciler sendikacılık inşa edilecekse, bugünün hâl ve şartlarında bu inşa sadece Türk-İş ve Hak-İş'in temsil ettiği sınıf işbirlikçiliğe karşı değil, DİSK'teki bürokrasiye hâkim olan anlayış ve pratiğe karşı da ve onu yenilgiye uğratarak başarıya ulaşabilir.

15-16 Haziran'ın 50. yılında sınıf mücadeleciler sendikacılığın ilkeleri neler olmalı?

Bugünün sınıf mücadeleciler sendikacılığı, ancak tabandan yetişecek yeni bir öncü işçi kuşağı ile inşa edilebilir. Bu kuşağın yetişeceği yer, her biri başlı başına patronlarla kora kor bir mücadeleye dönüşen sendikalaşma mücadelelerinden, direnişlerden, grevlerden, işgallerden oluşan sınıf mücadelesi okuludur. Bu okulda alınan sınıf mücadelesi eğitiminin esası ise derslerden, kitaplardan, kara tahtalardan değil deneyimden oluşur. Sınıf mücadeleciler bir kuşağın eğitimi, sınıfın karşılaştığı sorunlara doğru müdahaleleri yapan ve deneyimleri sınıfı ilerletici bir eğitimin parçası haline getiren, adanmış bir önderliğin kılavuzluğunu gerektirmektedir.

Taban örgütlenmeleri ve işçi demokrasisi: Sendikalardaki bürokratik yapı sadece en tepede oluşmaz. En tabandan en yukarıya kadar sendikal yapıda görev alan işçileri bilinç ve ahlâk olarak öğüten, mücadeleciler işçiyi bürokrata çeviren adeta bir seri üretim bandı söz konusudur. Mücadelede öne çıkan işçiler işyeri temsilcisi olduğunda sendika bürokratları onlara işçileri nasıl bilinçlendireceklerini, işçilerin örgütlülüğünü nasıl arttıracaklarını, işyeri temsilciliğinden başlayarak sendikayı nasıl denetleyeceklerini değil, temsilcilik koltuğunu nasıl koruyacaklarını öğretmeye başlar. Sınıf bilin-

cini yeni edinmeye başlayan işçi, grevli, direnişli, hareketli süreçlerin yerini çalışma hayatının ve günlük derterin monotonluğunun aldığı dönemlerde, temsil ettiği işçilerin talep, öneri ve eleştirileri karşısında zaten savunmaya geçme eğilimine girmektedir. Sendika bürokrati, işçi temsilcilerinin tabandan alıp ilettiği tüm talep ve önerilere, bu önerilerin neden ve nasıl yapılamayacağını söyleyerek cevap verir. Temsilciyi de temsil ettiği işçilere karşı aynı şekilde davranmaya sevk eder. Öncü işçiyi bürokrate dönüştürme işlemi başlamıştır.

Sendika genel merkezi, şube yönetimi, temsilcilik hiyerarşisinde yukarıdan aşağı her kademe mücadeleyi yükseltmeye değil, kontrol edip bastırmaya programlanır adeta. Sendika bürokratlarının grev ve eylem kırıncısı tutumları çoğu zaman patronla işbirliğinden kaynaklanmaz. Her eylemin tabanda bilinçlenmeyi arttıracığını, yeni öncü işçiler yaratacağını, eylem içinde işçilerin güven ve saygısını kazanan öncü işçilerin de sendikadaki statükoya tehdit oluşturacağını her bürokrat içgüdüsel olarak bilir. Sendikal statüko bürokratin maddi ayrıcalıklarının ve işçiden yabancılaşan, burjuvazi ve siyaset katında ona sahte bir itibar kazandıran yaşam tarzının sürdürülmesinin teminatıdır. Bu yüzden sendika bürokratları içgüdüsel olarak sendikal statükoyu sarsma potansiyeli gösteren her girişime kuşku ile hatta yer yer düşmanca bakar. Bürokrasinin tutuculuğu bu içgüdüden başlar. Patronlar da bürokratların bu içgüdü-sünü yönetmekte uzmanlaşmışlardır. Sınıf mücadelecisi sendikacılığın ise tam tersine tabandan yükselecek işçi denetimini sürekli canlı tutması, bunun için de fabrikada ve işyerindeki günlük yaşamdan temsilcilik seçimlerine, şube kongrelerinden genel merkez kongrelerine kadar her aşamayı işçileri, işçi demokrasisi okulunda eğitmek üzere kullanması şarttır.

Bürokratik öğütme ve dönüştürme mekanizması doğru şekilde kavranmadığı müddetçe sendikal bürokrasiye karşı etkin bir mücadele yürütmek de mümkün değildir. Bürokrasiye karşı mücadele saikiyle ortaya atılan tüzüksel önlemler, bu önlemlerin içini dolduracak ve sendikaları birer sınıf mücadelesi örgütü haline getirip aktif şekilde denetleyecek işçiler olmadan anlamsız kalır. Daha da kötüsü, bu önlemlerin bürokrasinin elinde birer araca dönüşmesi hiç de zor değildir. Bürokrasiyi önlemek için önerilen rotasyon, öncü işçileri dışlamanın bir aracına dönüşebilir. Kadın işçilerin sendikalarda daha fazla görev ve sorumluluk alması için önerilen kota uygulaması, bürokrasinin elinde tam tersi bir işlev görebilir. Kadın işçilerin adaylığı erkek bürokratlar tarafından tabandaki işçilerin öne çıkardığı bazı adayları liste dışı bırakmanın aracı haline getirilebilir. Kongrelerde çarşaf liste blok listeye göre daha demokratik görünür ama pekâlâ bürokrasinin işçi muhalefetini bölerek kendi içinde sindirmek için tercih edeceği bir yöntem olabilir. Bu örnekler çoğaltılabilir. Sendikal mücadelenin hayatın akışı içindeki canlı pratiği bugün akla gelmeyen pek çok farklı durumu karşımıza çıkarmaktadır. Tüm bu sorunların çözümü, sınıf mücadelesinin canlı pratiğinin içinde bulunmak zorundadır.

Soyut tüzüksel önlemler sorunları çözmüyor. Öte yandan katı bürokratik tüzükler ve uygulamaları da işçi demokrasisinin önündeki mutlak engeller olarak görülmemelidir. Örneğin, son yılların işçi demokrasisi açısından en verimli ve etkin örnekleri 2015'in fiili metal grevleri esnasında görülmüştür. İşçilerin canlı mücadelesi içinde, fiili grev ve işgallerin olduğu fabrikalarda, Türk Metal sendikası katı bürokratik yapısı ve tüzüğü ile birlikte adeta buhar olup uçmuştur. Ardından gelen süreçte, Türk

Metal sendikası herhangi bir tüzük değişikliğine gitmemiştir ama daha önce atanan temsilciler pek çok fabrikada seçimle işbaşına gelmeye başlamıştır. Öyle ki, Renault fabrikasında Türk Metal temsilciliği için aday olan işçiler, bu fabrikada, Türk Metal yönetimi ile ne kadar yakın olduklarından ziyade fiili metal grevlerinde bulunmuş olduklarını, hatta ardından Birleşik Metal'in bu fabrikadaki örgütlenme sürecinde yer aldıklarını propagandalarında söylemek zorunda kalmıştır. Çünkü bu fabrika belki Birleşik Metal'e geçmemiştir ama mücadelenin deneyimi dar anlamda "Türk Metalci" bir temsilciyi kaldırmamaktadır artık.

Dolayısıyla bürokrasiye karşı mücadele ne tüzüksel önlemlerle ne de bürokrasiye karşı en sert eleştiri ve hakaretleri tekrarlayarak kazanılabilir. Bürokrasiye karşı işçi demokrasisinin kazanılması, işçi demokrasisini işgal, grev, direniş okullarında fiili mücadele içerisinde inşa eden, deneyimleyen, içselleştiren bir sınıf mücadeleciler işçi kuşağının yaratılmasıyla mümkündür.

Sınıf mücadeleciler bir öncü işçi kuşağı yaratılması isteniyorsa, elbette ki, bu kuşağı oluşturacak olan işçiler sendikalarda adım adım daha fazla görev üstlenmelidir. Sınıf mücadeleciler işçilerin sendika yönetiminde yer alması ve buralarda sürekli bulunmasının yöntemi de haliyle bürokrasinin yönteminin tam zıttı olmak zorundadır: Bu yöntem, mücadeleyi, işçi denetimini, işçi demokrasisini sürekli canlı tutmak ve öncü safları, işçilerin güven ve saygısını mücadelelerde sınanarak, öne çıkararak kazanan kadrolarla yenilemektir.

Fabrika komiteleri ve sendika dışı işçi örgütleri: Mücadelenin yükseldiği anlarda, işçiler, sendikanın olmadığı yerde sendikanın işlevini görmek, sendikanın olduğu yerde bu yapıların hantallığını aşmak, hatta 2015 metal grevinde olduğu gibi düpedüz sarı sendikadan kurtulmak amacıyla tüm işçileri temsil eden ve eylemli süreci organize edip yöneten fabrika komiteleri kurmaktadır ve kuracaktır. Yine aynı dönemde fabrika işgalleri sürerken tabandan yükselen mücadelenin ortaklaşması ve koordine edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmış; işçiler bu ihtiyacı gidermek için, nihayetinde başarısızlıkla sonuçlansalar da fabrikalar arası koordinasyonu sağlayacak çabalara girişmişlerdir. Mücadelenin daha da yükseldiği, farklı sektörleri kapsadığı, hatta mahalle halkını, esnafı vb. de hareketin içine çektiği durumlarda bu koordinasyon ihtiyacı doğacaktır.

Sınıf mücadeleciler sendikal yaklaşım sendikaları mücadelenin tek biçimi olarak görmez. Mücadelenin ihtiyaçları ve düzeyi yeni biçimleri gerektirdiğinde bunları oluşturmak, fiilen oluşan yapıları sınıf mücadelesinin amaçlarına ulaştırmak üzere desteklemek ve yönlendirmek gerekmektedir. Bu noktada önemli olan sınıf hareketinin önüne sendika dışı önceden tasarlanmış modelleri dayatmamaktır. Bunun yerine hareketin gidişatına ve düzeyine göre önceden belirlenmiş kalıplara bağlı kalmaksızın işçilerin örgütlenmesini ve mücadelenin sevk ve iradesini en iyi sağlayacak biçimleri yine bu mücadelenin yürütücüsü işçilerle birlikte oluşturmak gerekmektedir.

Siyasi partiler ve sendikalar ilişkisi: Sendikaların siyasi partilerden bağımsız olması gerektiği sürekli tekrarlanan bir sözdür. Türk-İş "partileri üstü politika" sloganıyla bu söylemin bayraktarı olmuştur. DİSK'te ise "sınıf ve kitle sendikacılığı" sloganının bu yönde kullanılmış olduğunu biliyoruz. Belki de sendikal hareketin en büyük yalanı bu söz altında gizlenmektedir. Bürokrasinin bağımsızlıktan kastı ve bu ilkenin fiilen uygulanması, işçi sendikalarını işçi sınıfı partilerinden uzak tutmaktan

ibarettir. Bu büyük yalan altında günbegün devrimci partilerin sendikalara sızmalarına karşı hafiyelik yapan sendika bürokratları, meşrebine göre sağcı ya da solcu burjuva partilerinin işçi hareketini kontrol etmesinin aracılığını yaparlar. Sendikalar yapıları gereği siyasi görüş ve parti üyeliği farkı gözetmeksizin tüm işçileri kapsar ve kapsamalıdır da. Bu bahane edilerek sendikacıların partisiz olması ya da öyle görünmesi gerektiğine dair yazılı olmayan bir kural icat edilmiştir.

Ancak tüm işçileri kapsayabilmekle partisiz olmak arasında herhangi bir doğru-dan ilişki olmadığını 15-16 Haziran örneğinden biliyoruz. “Devrimci” DİSK, Türkiye İşçi Partisi kurucusu kadrolarıyla devrimci ve TİP’li olmayan işçileri, sınıf mücadelecisi sendikal pratikle kapsamış, onların haklı güvenini kazanmıştır. Bu işçiler DİSK’i ayakta tutan 15-16 Haziran işçi ayaklanmasına katılmıştır. Bu mücadeleler çok sayıda işçiyi de devrimciye dönüştürmüştür. Çok daha fazla işçi, sendikal mücadelenin yanında sosyalist bir siyasi mücadelenin de parçası olmuştur. Patronlara kök söktüren bir işçi kuşağı bu etkileşim içerisinde yetişmiştir.

Bugün de durum farklı değil. İşçilerin ne kadar sağcı ve muhafazakâr olduğundan şikâyet eden solcular, hep sınıf mücadelesini uzaktan seyredenlerdir. İşçilerin CHP ya da HDP’ye oy vermemesini işçilerin bilinçsizliğinin bir göstergesi olarak sayarlar. Halbuki genellikle aynı solcuları “solcu” CHP ya da HDP’nin TÜSİAD’la, “işveren” konumundaki belediye başkanlarıyla, emperyalizmin temsilcileriyle kurduğu ilişkileri eleştirirken pek göremeyiz. Haliyle bu “solcular”, işçilerin bu partilerden sadece sağcı, muhafazakâr ya da milliyetçi oldukları için değil, aynı zamanda sınıfsal bir tepkiyle de uzak durduğunu anlayamamaktadır. Öte yandan sınıf mücadelesinin deneyimi “sağcı”, “muhafazakâr” öncü işçilerle bizi tanıştırır, bu işçilerin mücadele içinde güven duyduğu sosyalistlerle birlikte hareket etmekten, yoldaşlık yapmaktan asla uzak durmadığını gösterir. MHP-BBP vb. kökenli bir işçiyle, tabu gibi görünen Kürt meselesi konusunda “solcu” bir akademisyenle olduğundan çok daha derinlikli, samimi ve verimli bir tartışma yapabilirsiniz. İşçilerin davranışlarında siyasi kimlikleri değil, sınıfsal çıkarları belirleyicidir. Önemli olan sınıf mücadelesi içinde oluşan ve ancak bu şekilde oluşabilecek olan güven ve samimiyettir. Devrimciler ve sosyalistler kendi bağımsız sınıf politikalarını hem söylemde hem de pratikte ortaya koymadığı müddetçe işçilerin gözünde kimlik olarak CHP ve HDP’nin bir türevinden ibaret kalmaktadır. Devrimciler ve sosyalistler, CHP ve HDP’den farklı olduklarını ve gerçekte kim olduklarını lafla değil, sadece sınıf mücadelesindeki pratikleriyle işçilere gösterebilirler.

Yani sosyalistler önce kendileri bağımsız bir sınıf siyasetini benimsemelidir. Tabii ki sendikaların burjuva partilerinden bağımsızlığı kesin bir ilke olarak savunulmalıdır. Sendikal kariyerin son basamağının burjuva partilerinden milletvekili seçilmek olduğu, daha doğru bir ifadeyle sendikal kariyerinde burjuvazinin ajanlığını yapmanın burjuva partisinden milletvekilliği ile ödüllendirildiği bürokratik sendikal yapı, kesin olarak reddedilmelidir. Bugünün öncü işçilerinin sendikaların bürokratik öğütme mekanizması içinde geleceğin işbirlikçi bürokratlarına dönüşmesini engellemenin en önemli araçlarından biri, siyasi işçi örgütlenmesi, yani işçi sınıfı partisidir. Kendine işçi sınıfı partisideyip sendikal faaliyetini bürokratik öğütme mekanizmasının bir çarkı olacak şekilde örgütleyen sol, sosyalist, komünist, emek vb. etiketli yapılardan bahsetmiyoruz elbette. Devrimci bir işçi sınıfı partiside, öncü işçiler için bir okul olma-

lıdır, partili işçilerin üzerinde doğrudan, partili olmayan işçilerin üzerinde ise dolaylı olarak en etkin denetim aygıtı işlevini görmektedir.

En önemlisi işçi sınıfının mücadelesi asla ekonomik alanla sınırlı kalmaz. Çünkü burjuvazi asla sadece ekonomik alanla sınırlı kalmamakta, meclislere işçi düşmanı yasalar yaptırarak, mahkemeler üzerinde baskı kurarak, siyasi iktidarlara grevleri yasaklatarak ve daha pek çok yolla siyasi bir sınıf mücadelesi yürütmektedir. İşçilerin de sömürüyü sınırlamak için fabrika, işyeri ve işkolu düzeyinde yürüttükleri mücadeleyi, sömürüyü ortadan kaldıracak bir düzen için siyasi düzeye yükseltmesi zorunludur. Bunun aracı ancak bir işçi sınıfı partisi olabilir. Elbette ki bu partinin programı da sosyalist bir işçi iktidarını hedeflemek zorundadır.

Devrimci işçi sınıfı partisinin sendikalarla ilişkisi partinin karbon kopyası küçük sendikalar yaratmak değil, sendikaların ayrımsız bir biçimde en geniş işçi kesimini örgütlemesini sağlamak ve bu geniş kitle içinde sınıf bilincini geliştirmek için mücadele etmektir. Bu anlayışla, devrimciler en gerici ve bürokratik sendikal yapılarda dahi çalışma yürütürler. Elbette ki, bunu, bu yapıların devrimcilere düşman bürokratik mekanizmalarından kendilerini ve faaliyetlerinin sürekliliğini koruyacak uygun yöntemlerle yaparlar. Devrimcilerin amacı sendikaların olanaklarını partinin dar çıkarları için kullanmak olamaz. Devrimciler öncü işçileri her düzeyde örgütleyerek sınıf savaşımını daha ileri düzeylere taşımayı, sendikaları işçi demokrasisinin okullarına dönüştürmeyi ve böylece işçi sınıfını sömürü düzenine karşı kendi iktidarı için mücadele etmeye hazırlamayı hedefler. Devrimci işçilerin, partili işçilerin işyeri temsilcilerinde ve sendika yönetimlerinde yer alması bu hedefe tabidir. Salt buralarda yer kapmak için sendikal bürokrasiyle ilkesiz pazarlıklara girişmek ise aynı bakış açısıyla reddedilmelidir.

Anti-emperyalizm: Sınıf mücadeleciler sendikacılık güçlü bir anti-emperyalist tutum içinde olmak zorundadır. Bu, soyut bir ahlaki ilke değildir. Emperyalizm, tekelci sermayenin dünya çapında kurduğu ve yürüttüğü sistemdir. Bu sistem dünya çapında kopmaz bağlarla bütünleşmiş iç içe geçmiştir. Türkiye gibi, emperyalizme bağımlı ülkelerde, anti-emperyalist mücadele daha da önemlidir. Türkiye'nin tekelci sermayesi emperyalizmle büyük oranda bütünleşmiş durumdadır. Buna mukabil, işçi hareketinin de uluslararası bağları ve uluslararası sendikal hareketin ülkelerdeki etkinliği de artmıştır. Ne var ki bu etkinlik işçi sınıfının lehine sonuçlar vermiyor. Çünkü uluslararası sendikal hareket emperyalist hegemonya altındadır. Türk-İş'in kurulduğu yıllarda Amerikan emperyalizminin oynadığı rol bugün Avrupa emperyalizmi tarafından üstlenilmiş durumdadır. Avrupa sosyal demokrasisi, hem Avrupa'nın içinde hem de çevresinde (Rusya, Ukrayna ve tüm Doğu Avrupa'da Cezayir, Tunus, Lübnan başta olmak üzere Arap dünyasında ve tabii ki Türkiye'de) emperyalist finans kapitalin işçi hareketi üzerindeki hegemonyasının başlıca aygıtıdır.

Bu hegemonya, siyasal alanda, Avrupa emperyalizminin, "liberal demokrasi", "kimlik politikası" ve "insan hakları" paketiyle pazarlanması şeklinde tezahür eden, pratikte sendikal hareketin sol kanadının CHP'ye yedeklenmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Sendikal harekette emperyalizmin sloganı ise "sosyal diyalog"tur. Türk-İş kadrolarının 1950'lerden başlayarak ABD'de aldıkları "anti-komünist" eğitim ile Avrupa menşeli sosyal diyalog endoktrinasyonunun özünde hiçbir farkı yoktur. SSCB yıkıldıktan sonra anti-komünist retoriğe ağırlık vermek yerine sosyalizmi hatta

komünizmi bir kimliğe indirgeyip zararsızlaştırdıktan sonra, sendikal çalışmayı “sosyal diyalog” adı altında sınıf işbirlikçi bir içerikle doldurmak emperyalizmin daha çok işine gelmektedir. Son 30 yılda kapitalizmin krizi ile birlikte Avrupa’nın merkezinde ve çevresinde işçilerin elinden neredeyse asırlık kazanımları bir bir alınırken, Amerikan tipi gangster sendikacılara nazaran sosyal demokrat, sosyalist hatta komünist etiketli bürokratların çok daha işlevli olduğu görülmüştür.

15-16 Haziran’a giden yolda, Türk-İş’ten ayrılarak DİSK’i kuran sendikacılara karşı Türk-İş dergisi “maceracıların sonu hüsrandır” başlığıyla çıkıyordu. Bugün de “sosyal diyalogcu” DİSK’liler aynı söylemi sınıf mücadeleciler işçilere karşı kullanmakta, işgal, grev, direniş diyenleri “gerçekçi” olmaya çağırmaktadır. Onlara göre, gerçekçi yol sosyal diyalogdur. Ne var ki işgal, grev, direniş ve başka sınıf mücadelesi yöntemleri kullanılmadan sosyal diyalogla elde edilmiş ya da korunmuş tek bir “gerçek” hak ya da kazanım yoktur. Olmayacaktır da! Sınıf mücadeleciler bir sendikal hareket inşa edilecekse 15-16 Haziran’a giden süreçte Türk-İş’in Amerikan sendikacılığı nasıl reddedildiyse sosyal diyalogcu emperyalist Avrupa sendikacılığı da aynı kesinlikle reddedilmelidir. Ebert ve benzeri vakıflar proje destek fonları ve eğitimleri ile birlikte bir daha geri alınmamacasına sendikalardan kapı dışarı edilmelidir.

Sınıf mücadeleciler sendikal eğitim: Sınıf mücadeleciler sendikacı kuşağı sınıf mücadelesinin bilimiyle, adını koyarak söyleyecek olursak Marksizmle eğitilmelidir. İşçilere verilecek sendikal eğitim başlı başına sınıf mücadeleciler bir perspektifle örgütlenmelidir. Sendikal eğitim, akademik değil, militan bir içerikte olmak zorundadır (Bazı sarı sendikaların tamamen yozlaşmış olan ve eğitimle uzaktan yakından ilgisi olmayan otel organizasyonlarını tartışmıyoruz bile). Bürokrasinin eğitim anlayışı konuları tarih ve hukuk alanına odaklayarak burada sınırlama eğilimindedir. Kavel’den ve 15-16 Haziran’dan bahsedilir ama bugünle bağlantısı kurulmaz yani bugün yeni Kaveller yaratmak için ne yapılması gerektiği anlatılmaz. İş hukuku ve sendikal mevzuat çok önemlidir ancak hukukun bir araç olduğu anlatılmak zorundadır. Zira işçi mücadelesinde hukuk sadece eylemle desteklendiğinde işçinin haklarını korumasını ya da kazanım elde etmesini sağlayabilir. Hukuki eğitimler işçiler sendikal mücadelenin bir hukuk mücadelesi olduğu yönünde yanlış bir bilinç oluşturduğunda sendika bürokratları tabandan yükselen işçi taleplerini “ne yapalım mevzuat böyle” diyerek daha rahat şekilde teskin edebilmektedir. Sınıf mücadeleciler sendikal eğitim mutlaka güncelleme bağı olmalı, tarih anlatımıyla somut mücadelenin gereklerini bütünleştiren bir yapıda kurgulanmalıdır.

Sendikal eğitim, konusu sınıf mücadelesi olduğu için, bilimsel yani Marksist nitelikte olmak zorundadır. Bunun anlamı, kapitalizmin sistem olarak teşhirinin, sermaye birikim yasalarının, sömürünün, sınıfların, siyasetin, devletin bilimsel temelleriyle anlatılmasıdır. İşçilerin farklı siyasi eğilimlere sahip olması buna engel oluşturmaz, zira Marksist eğitim, parti propagandası değildir. Ayrıca deneyim, Marksizmin, hangi siyasi eğilimden olursa olsun, en sağdaki işçi için bile pekala anlaşılır ve ikna edici bir eğitime temel oluşturabildiğini göstermektedir. Zira “anlatılan işçinin hikayesi”dir. Öte yandan, eğitimde Marksizm’den uzaklaşmak tarafsız olmak anlamına gelmez. Sınıf mücadelesinde tarafsızlık olmaz. Tarafsız, apolitik eğitim burjuva ideolojisinin envaiçeşit zehrini bizzat sendika eliyle ve sendikal eğitim kisvesi altına işçilerin damarlarına zerk etmekten başka mana taşımaz.

Nihayet sendikal eğitimin fabrikalarda yapılması esas olmalıdır. Mesai saatleri içinde fabrikada sendikal eğitim hakkı, toplu sözleşmelere öncelikli olarak konmalı ve bu hak için mücadele edilmelidir. Hem mümkün olduğu kadar daha fazla işçinin eğitimden faydalanması hem de fabrika içinde ve mesai saatinde eğitim yapmanın kendisinin başlı başına işçinin gücünün farkına varmasını sağlayan bir eğitim olması açısından bu son derece önemlidir. İşçilerden isteyenlerin katıldığı şube eğitimlerinin, sosyal etkinlik yönü eğitim yönünü gölgede bırakan yatılı eğitimlerin, her biri kendi içinde gerekli de olsa fabrika eğitimlerinin yerini tutması mümkün değildir.

İşçilerin birliği ve halkların kardeşliği: Bugün Türkiye’de “PKK’lı” olmakla suçlanmamış tek bir sınıf mücadeleciler öncüsü işçi ya da sendikacı bulamazsınız. Bugün, 50’li ve 60’lı yıllarda yeni NATO üyesi olmuş olan Türkiye’deki anti-komünist rüzgârlar aynı şiddetiyle şovenizm istikametinden esmektedir. Milliyetçi hegemonya, Batıdaki sanayi havzalarında çalışan işçi sınıfının üzerinde son derece etkilidir. Tam da bu yüzden vatan millet edebiyatıyla süslenmemiş bir sendikal ihanet örneği bulmak da aynı şekilde zordur. “Birlik ve beraberliğe en fazla ihtiyaç duyulan günlerde” nedense işçilerin birlik içinde haklarını aramaları vatan hainliği olarak suçlanırken milyonlarca yoksulun kaderini burjuvaziyle ortaklaştırması ve vatanın içinden geçtiği zor günlerde fedakârlık yapması beklenir.

Sermaye işçilere karşı oynadığı bu oyunda, ön planda aşırı sağcı, milliyetçi partileri kullanır, destek güç olarak ise merkez sağ ve sol burjuva partileri arkadan gelir. Ne de olsa “milli meselelerde tüm farklılıklar bir yana bırakılmalı”dır. Ama bir grev ya da direniş HDP’liler ziyarete gelmesin ya da bir işçi mitinginde HDP’liler boy göstermesin hemen karalama kampanyası başlar. Sol ve sosyalist yapılar da PKK ile aynı sepete konur ve işçilerin gözünde işte provokatörler geldi edebiyatı ile küçük düşürülmeye çalışılır. Sendika bürokrati bu kara propagandanın işçiler arasındaki yürütücüsüdür. Öncü işçiler ise tüm bu kampanyanın gerçek amacını ve sınıfsal niteliğini görmek ve tüm işçilere göstererek bu kara propagandayı boşa çıkartmak zorundadır.

Bunu gerçekleştirmek yine sınıf mücadeleciler sendikacılıkla mümkündür. Her dilden, memleketten, inançtan işçilerin birliğini sağlamak, ancak sınıf mücadelesinin sıcaklığını arttırmakla mümkündür. Eğer milliyetçi bir hegemonya dört koldan işçi sınıfının üzerine boca ediliyorsa, işçilerin birliğini ve halkların kardeşliğini sağlamak için, Türk işçinin Kürt işçiyle empati kurmasını beklemek boş hayaldir. Birlik ve kardeşlik empati ile değil, sermayeye karşı sınıf mevzilerinde omuz omuza çarpışarak sağlanır. 2009-2010’da Tekel işçilerinin direnişi esnasında kendiliğinden kurulan kardeşlik bunun en çarpıcı örneğidir.

Tabii, işçiler nezdinde hâkim olan milliyetçiliği toptan bir gericilik ögesi olarak lanetlemek de yanlıştır. Bu milliyetçiliğin içinde, kendisi, ailesi ve milleti için iyi olanı istemek gibi, erdemli bir yan da mevcuttur. Ülkenin üzerine çöreklenmiş asalak sermaye sınıfına öfke, emperyalizme ve Siyonizme karşı duyulan nefret, işçi sınıfının bilincinde gerici öğelerle karışık ve çelişkili bir biçimde bulunmaktadır. İlerici olanı gerici olandan ayırtmak gerekir. Bunun için, eğer öncü işçiler halkların kardeşliğini savunmazsa, işçilerin geniş kitlesi içinde şovenizmin etkisinin kırılmayacağı açıktır.

Bununla birlikte, sınıf mücadeleciler ve gerici ideolojiler demagojik ve çarpık bir söylem içinde kullanılıyor diye, anti-emperyalist ve anti-Siyonist mücadeleden uzak durmak da büyük bir hatadır. Bu çerçevede, sosyalist hareketin, HDP’ye iltihak etmesi-

nin sonucunda bu alanı tamamen gerici demagojiye terk etmiş olduğunu görüyoruz. Bir bütün olarak Kürt hareketinin ve onun parçası olarak HDP'nin emperyalizm ve Siyonizm yanlısı siyasal tutumu şovenizmin etkisine ek olarak Kürt halkının haklı mücadelesinin itibar kaybetmesine yol açmaktadır.

Sınıfın öncüsü, bu durumda halkların kardeşliğini salt HDP'yi ve siyasetini savunarak, onun kuyruğuna takılarak inşa edemez.

HDP'nin etkin olduğu sendikal yapıları, dar anlamda, Kürt hareketinin siyasetinin seslendirildiği birer platforma dönüştürmesinin de halkların kardeşliğine bir faydası olmadığını görmüş bulunuyoruz. Örneğin, dar anlamda sendikal mücadele alanında eylemsiz kalan bir sendika, yönetiminde HDP ağırlığı olduğu için Kürt sorununda ölçüsüz bir aktiflik gösteriyorsa yapılan eylemler haklı ve meşru dahi olsa sendika üyesi işçilerde halkların kardeşliği yönünde bir bilinçlenmeye neden olmamaktadır. Tam tersine, bu sendikaları şovenist anti-propagandaya daha açık hale getirmektedir. Halbuki mücadele içinde üyelerinin güvenini ve sadakatini sağlamış bir sendika, halkların kardeşliğini savunduğu için devletin baskısına uğradığında işçiler görüşleri ne olursa olsun sendikalarına sahip çıkacak, Türk ve Kürt işçisinin mücadele birliği sağlıklı bir zeminde kurulmuş olacaktır.

İşçilerin birliği ve halkların kardeşliği, sermayeye, emperyalizme ve Siyonizme karşı mücadelenin bir gereği, ezilenlerin saflarının birleşmesi ve tahkim edilmesinin bir zorunluluğu olarak savunulmalıdır. En azından işçi sınıfının öncüsü bu enternasyonalist ve anti-emperyalist bilinçle eğitilmediği müddetçe, sermaye ile mücadelenin sertleştiği en kritik zamanlarda sınıfın şovenist provokasyonlara karşı kırılğan ve savunmasız kalacağı unutulmamalıdır.

Birleşik işçi cephesi: 15-16 Haziran'a giden süreçte Türk-İş'ten sınıf mücadelecisi bir perspektif ve pratikle ayrılanların Türkiye İşçi Partisi ve DİSK ile sosyalist bir yöne doğru ilerlediğini biliyoruz. Bu yöneliş dünyada yükselen sınıf mücadeleleriyle, Çin'de, Kore'de, Küba'da, Vietnam'da ezilen halkların emperyalizme karşı kazandığı zaferlerin dünya çapında yarattığı ideolojik atmosferle de uyumluydu. Ancak DİSK, asla kimlik olarak solcu işçilerin sendikası olmadı. Türk-İş'li işçiler üzerinde de büyük bir moral etkisi olduğunu bir kez daha vurgulayalım. Buna mukabil, DİSK'in karşısında kurulan bir kontr-sendika olan MİSK (Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu) ise sadece MHP'li işçileri bünyesinde toplayan ve MHP'nin yan kuruluşu olarak çalışan marjinal bir oluşum olarak kaldı.

Bugün DİSK, sendikalaşmanın kendisinin bir sınıf mücadelesi konusu olduğu özel sektörde hâlâ kapsayıcı özelliğini belirli ölçüde korumaktadır. Ancak bu özellik DİSK bünyesinde Birleşik Metal sendikası içinde olduğu kadar Türk-İş bünyesindeki Petrol-İş, Tümtis, Deriteks ya da Tek Gıda-İş gibi sendikalar içinde de gözlemlenebilir. Yer yer Hak-İş'e bağlı şubelerde de farklı siyasi eğilimlerden işçilerin sendikalarına sınıf mücadelesi pratikleri içinde bağlandığı örnekler görülebilmektedir. Olması gereken sınıf mücadelecisi anlayış ve pratiklerin konfederasyon farkı gözetmeksizin güçlenmesi ve yaygınlaşmasıdır. Buna karşılık konfederasyonların siyasi eğilimlere göre bölünmesi ve saflaşması tam tersi yönde sınıf mücadelecisi sendikacılığın önündeki bir engeldir.

Büyük oranda CHP'nin ve bir ölçüde de HDP'nin siyasi etkisinin güçlü olduğu DİSK'in Türk-İş ve Hak-İş'le birleşik bir eylem süreci içine girmemeyi gerek-

çelendirmesi son derece kolaydır. Tersine, büyük oranda AKP'nin ve bir ölçüde de MHP'nin etkisinin yoğun hissedildiği Türk-İş ve Hak-İş için de geçerlidir. Geline yerde, bu konfederasyonlar ortak bir bildiriye imza attılar mı bu büyük bir başarı olarak görülmektedir. Nerede mezarda emeklilik yasasına, İMF'ye, özelleştirmelere karşı meydanları dolduran Emek Platformu, nerede 1 Mayıs'ı Taksim'de kutlamak için yapılan ortak organizasyonlar... Sermayenin bu vaziyetten son derece memnun olduğunu görmek çok zor olmasa gerek. Patron örgütleri, TÜSİAD'lar, TİSK'ler AB sponsorluğundaki sosyal diyalog toplantılarını DİSK'le yapar; millî birlik ve beraberlik lazım olduğunda Türk-İş'le ve Hak-İş'le bildiriler yayımlar... Hepsi aynı kapıya çıkmaktadır. Sınıf mücadelesi gerçekliğinde karşılığı olmayan suni siyasal saflaşmalar sendikal yapıların ya topyekûn sermayenin ya da sermayenin Batıcı, laik, Anadolu kaplanı, İslamcı vb. farklı fraksiyonlarının arkasında dizilmesiyle sonuçlanmaktadır.

Öncü işçilerin buna cevabı birleşik işçi cephesi olmalıdır. Konfederasyon ayrımı olmadan tüm sınıf mücadeleciler eğilimdeki öncü işçiler, işyeri temsilcileri, sendika yöneticileri ve uzmanları, sınıfın gündemleri etrafında yoğun bir etkileşim, dayanışma, koordinasyon içinde olmalı ve bu ilişki bir birleşik cephe halinde bütünleştirilmelidir. Sendikaların yönetimlerinin niyetleri, planları ne olursa olsun, konfederasyonlar sınıfın acil gündemlerinde ortak hareket etmeye çağrılmalı ve bu doğrultuda zorlanmalıdır. Sendika yöneticilerinin güvenilmez olması bu gerekliliği ortadan kaldırmaz. Sendika yöneticileri ne kadar güvenilmez ise birleşik cephe çağrısı o kadar güçlü ve yüksek sesle dile getirilmeli, konfederasyonların tabanındaki işçiler arasındaki çapraz bağları tesis etmek ve kuvvetlendirmek için o kadar yoğun bir çaba harcanmalıdır.

Sonuç

15-16 Haziran 1970'te gerçekleşen işçi ayaklanması, işçi sınıfımızın tarihinin en büyük ve görkemli eylemi olarak karşımızda durmaktadır. Bu görkemli mücadele günlerine baktığımızda, aynı boyutta bir seferberliğin düzeyine 50 yıldır ulaşamamış olmamızın sefaletini de görmekteyiz. Burjuvazi ise 15-16 Haziran'da yapamadığını 12 Mart askeri darbesiyle, orada yarım bıraktığını 12 Eylül askeri diktatörlüğü ile yapmış, sınıf saldırısını hep yükselterek sürdürmüştür. İşçi sınıfına karşı sadece sopya değil, ideolojik zehirlerle de savaş açmıştır. 12 Eylül'ün sopyası altında, DİSK'in kapatıldığı yıllarda sınıf mücadelesi yok edilemedi. 1989 Bahar eylemleri ile Zonguldak madenciler grevi ve Ankara yürüyüşüyle burjuvazinin tir tir titrediği günler geri geldi.

Ve DİSK 19 Ocak 1992'de yeniden açıldı. Kuruluşunun öncülü olan mücadelelerle Kavel, Zonguldak, Paşabahçe grevleriyle sınıf mücadelesine damgasını vuran, 15-16 Haziran'la 70'li yılların açılışını yapan darbelere ve faşizme karşı 10 yıl boyunca verdiği mücadele ile sermayeye kök söktüren; 12 Eylül darbesi gelince TİSK başkanına "bugüne kadar işçiler güldü bundan sonra biz güleceğiz" dedirten DİSK, yeniden kurulduktan sonra geçen 28 yılda ne yaptı? 1992'de yeniden çalışmaya başlayan DİSK, 15-16 Haziran'ın DİSK'i miydi? Bu yazıda anlatılanlar tam da bunun böyle olmadığını göstermiş olmalı. Ama sermayenin saldırısı dur durak bilmiyor, hayatın ve mücadelenin akışı işçileri sınıf mücadeleciler sendikacılığa, yeni Kaveller ve 15-16 Haziranlar yaratmaya çağırıyor.